

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBOS VILNIAUS KALĖJIMĄ¹

2023-06-26 Nr. 4D-2023/1-446
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2023-04-26 gavo X (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos Vilniaus kalėjimo (toliau – VK) pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai nesupažindinant Pareiškėjo su sprendimu perkelti į drausmės grupę (toliau – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad:

2.1. 2022-04-08 įsakymu Nr. 7-166 buvo perkeltas į drausmės grupę, tačiau su įsakymu nebuvo supažindintas pasirašytinai ir neturėjo galimybės jo apskusti.

2.2. Raštu ir žodžiu ne kartą kreipėsi į VK administraciją, tačiau įsakymo dėl perkėlimo į drausmės grupę taip ir negavo.

2.3. 2023-01-31 skundu kreipėsi į VK administraciją, atsakymą gavo tik po dviejų mėnesių, kuriame neatsakyta į keliamus klausimus.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2023-05-02 raštu Nr. 4D-2023/1-446/3D-995 kreipėsi į Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau – LKT) direktorių prašydama paaiškinti Skunde aprašytas aplinkybes. 2023-05-19 Seimo kontrolierė gavo LKT 2023-05-18 raštą Nr. 1S-2881, kuriame nurodoma:

4.1 „[...] nuteistajam X (toliau - Pareiškėjas) 2022-04-08 įsakymo Nr. 7-166 „Dėl nuteistojo perkėlimo į drausmės grupę“ (kopija pridedama) kopija nebuvo įteikta ir su įsakymu Pareiškėjas raštiškai nebuvo supažindintas. Tuo metu, kai jis buvo perkeltas į drausmės grupę, pastarąją kuravo specialistė, kuriai buvo pavesta nuteistąjį supažindinti su įsakymo išrašu. Kadangi ši pareigūnė jau nebedirba, nėra galimybės paaiškinti, kodėl Pareiškėjui nebuvo įteikta minėto išrašo kopija. Pareiškėjas su 2022-04-08 įsakymu Nr. 7-166 supažindintas 2023-05-12.“;

4.2. „Turimais duomenimis, Pareiškėjas į Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau - LKT)

¹ Dabartinė Lietuvos kalėjimų tarnyba iki 2023-01-01 buvo vadinama Lietuvos kalėjimų departamentu prie Teisingumo ministerijos, o Lietuvos kalėjimų tarnybos Vilniaus kalėjimas buvo vadinamas Vilniaus pataisos namais. Skundas pateiktas jau po 2023-01-01, pažymos tekste vartojami dabartiniai institucijų pavadinimai, Skundo citatose tekstas (taip pat ir pavadinimai) nekoreguojamas.

Vilniaus kalėjimo (toliau - Vilniaus kalėjimas) administraciją dėl supažindinimo su įsakymu perkelti jį į drausmės grupę nebuvo kreipęsis, tačiau kreipėsi su prašymu susipažinti su asmens byla, kurioje galėjo pamatyti įsakymą dėl perkėlimo (į bylą įdėtas minėtas įsakymas). Patikslintas prašymas pateiktas 2022-04-19, su asmens byla Pareiškėjas supažindintas 2022-04-25.“

4.3. „Pareiškėjas su 2023-01-24 skundu (užregistruotas 2023-01-31, Nr. 2G-297) dėl supažindinimo su įsakymu perkelti jį į drausmės grupę (kopija pridedama) kreipėsi į LKT direktorių. Skundas nagrinėti persiųstas Vilniaus kalėjimo viršininkui, atsakymas į jį pateiktas 2023-03-31 raštu Nr. SN-25-309 (kopija pridedama).“

Tyrimui reikšmingos Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatos

5. Viešojo administravimo įstatymo (VAĮ):

3 straipsnis – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...]; 4) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą viešojo administravimo subjektams turi būti nustatyti laikantis šio įstatymo nustatytų reikalavimų, o viešojo administravimo subjektų veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai sprendimai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...]; 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs“.

10 straipsnis – „4. Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. Jeigu prašymas ar skundas gautas po darbo valandų, poilsio ar šventės dieną, jo gavimo diena laikoma po jos einanti darbo diena. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinis sprendimas negali būti priimtas, viešojo administravimo subjektas šį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip 10 darbo dienų. Asmeniui apie tokį termino pratęsimą per 5 darbo dienas nuo sprendimo pratęsti terminą priėmimo dienos pranešama raštu ir nurodomos pratęsimo priežastys. 5. Administraciniame sprendime turi būti nurodyta:

- 1) administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas;
- 2) administracinio sprendimo data;
- 3) administraciniam sprendimui suteiktas registracijos numeris;
- 4) atliekamas tvarkomasis veiksmas arba asmenims nustatytos teisės ir (ar) pareigos;
- 5) administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės;
- 6) administracinio sprendimo motyvai;
- 7) administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką;
- 8) administracinį sprendimą priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos.

6. Administracinis sprendimas turi būti pasirašytas jį priėmusio pareigūno, valstybės tarnautojo, kito įstatymų nustatytą specialų statusą turinčio fizinio asmens arba viešojo administravimo subjekto vadovo, jo pavaduotojo ar įgalioto asmens. Kai administracinis sprendimas priimamas naudojantis valstybės informacinėmis sistemomis, sprendimo pasirašymui prilyginamas patvirtinimas (autorizavimas) valstybės informacinėje sistemoje.“

13 straipsnis – „1. Asmeniui, pateikusiam prašymą, ar asmeniui, dėl kurio galimai pažeistų teisių ir teisėtų interesų yra pradėta administracinė procedūra, taip pat asmenims, kuriems administracinis sprendimas turi tiesioginį poveikį, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo

administracinio sprendimo priėmimo dienos raštu pranešama apie priimtą administracinį sprendimą pateikiant to sprendimo kopiją, [...]“

6. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (vadinamas ir – BVK) (redakcija galiojusi iki 2023-01-01):

183 straipsnis. Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. [...]“

7. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (vadinamas ir – BVK) (redakcija galiojusi nuo 2023-01-01):

100 straipsnis. Bausmių vykdymo sistemos pareigūnų ir antstolių veiksmų ir jų priimtų sprendimų apskundimo tvarka „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto ir laisvės atėmimo bausmes vykdančių įstaigų pareigūnų veiksmai ir jų priimti sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios įstaigos direktoriui. Bausmę vykdančios įstaigos direktorius šį skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o kai dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo pabaigos dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytą bausmę vykdančios įstaigos direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo dienos gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.[...]“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

8. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama – LVAT) nutartis:

LVAT 2012-03-01 nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A-502-1605-12, pažymėjo:

„Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A10-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra

saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

Tyrimo išvados

9. Skunde rašoma, kad Pareiškėjas VK viršininko 2022-04-08 įsakymu Nr. 7-166 buvo perkeltas į drausmės grupę, tačiau su įsakymu nebuvo supažindintas pasirašytinai ir neturėjo galimybės jo apskusti. Su 2023-01-24 skundu kreipėsi į LKT, tačiau jo skundas buvo persiųstas nagrinėti VK ir vis tiek nebuvo leista susipažinti su įsakymu ir atsakymas buvo pateiktas nesilaikant numatytų terminų.

10. Vadovaujantis VAI nuostatomis, asmeniui, kuriam administracinis sprendimas turi tiesioginį poveikį, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo administracinio sprendimo priėmimo dienos raštu pranešama apie priimtą administracinį sprendimą pateikiant to sprendimo kopiją (šios pažymos 5 p.).

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjui 2022-04-08 VK viršininko įsakymo Nr. 7-166 „Dėl nuteistojo perkėlimo į drausmės grupę“ kopija (administracinis sprendimas) nebuvo įteikta ir su įsakymu Pareiškėjas raštiškai nebuvo supažindintas, šį faktą pripažino LKT administracija. Kaip teigia LKT administracija, tuo metu, kai Pareiškėjas buvo perkeltas į drausmės grupę, pastarąją kuravo specialistė, kuriai buvo pavesta nuteistąjį supažindinti su įsakymo išrašu. Kadangi ši pareigūnė jau nebedirba, nėra galimybės paaiškinti, kodėl Pareiškėjui nebuvo įteikta minėto išrašo kopija. Nustatyta, kad Pareiškėjas su 2022-04-08 įsakymu Nr. 7-166 supažindintas tik 2023-05-12, praėjus daugiau kaip metams nuo įsakymo priėmimo ir tik po Seimo kontrolierės kreipimosi.

11. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas su 2023-01-24 skundu dėl nesupažindinimo su įsakymu perkelti jį į drausmės grupę kreipėsi į LKT ir prašė išspręsti šią problemą. LKT šį Pareiškėjo skundą pagal kompetenciją persiuntė nagrinėti VK administracijai. VK administracija išnagrinėjusi Pareiškėjo skundą 2023-03-31 raštu Nr. SN-25-309 pateikė Pareiškėjui atsakymą, kuriame nurodė, jog Pareiškėjas galėjo susipažinti su įsakymu kai turėjo galimybę susipažinti su savo asmens byla, bei nurodė, jog VAI nėra numatyta, kad įkalinimo įstaigos administracija privalėtų nuteistiesiems pateikti priimtų sprendimų išrašus ir Pareiškėjas turi teisę kreiptis raštiškai į įstaigos vadovą dėl įsakymo kopijos gavimo.

Seimo kontrolierė atkreipia pareigūnų dėmesį į tai, kad asmenims, atliekantiems laisvės atėmimo bausmę, tampa ypatingai svarbu, kad pareigūnai, esantys greta ir padedantys siekti bausmės vykdymo tikslų, veiktų pagal gero administravimo principą – padėtų spręsti kylančias problemas, elgtųsi rūpestingai, siektų, kad kilę ginčai galėtų būti sprendžiami objektyviai. Todėl pareigūnai nustatę, kad Pareiškėjas nebuvo tinkamai ir laiku supažindintas su administraciniu sprendimu, šiuo atveju su įsakymu perkelti jį į drausmės grupę, turėjo elgtis rūpestingai ir nedelsiant šią klaidą ištaisyti bei pateikti administracinio sprendimo kopiją Pareiškėjui, o ne prašyti papildomai rašyti prašymus ir kreiptis į administraciją. Šiuo atveju nustatyta, jog tik po Seimo kontrolierės kreipimosi, Pareiškėjas pasirašytinai buvo supažindintas su įsakymu dėl drausmės grupės, apie kopijos įteikimą LKT Seimo kontrolierės neinformavo, todėl Seimo kontrolierė rekomenduoja LKT išaiškinti aplinkybę, ar Pareiškėjas gavo įsakymo kopiją kaip to reikalauja VAI nuostatos, ar buvo tik supažindintas.

12. VAI nustatyta, jog viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos.

Skundo tyrimo metu taip pat nustatyta, kad į Pareiškėjo 2023-01-24 skundą (užregistruotas 2023-01-31, Nr. 2G-297) dėl supažindinimo su įsakymu perkelti jį į drausmės grupę VK pateikė atsakymą tik 2023-03-31 raštu Nr. SN-25-309, t. y. praėjus daugiau nei VAĮ nustatytas 20 darbo dienų terminas.

14. Iš to kas nustatyta, konstatuotina, jog VK administracija Pareiškėjo laiku ir tinkamai nesupažindino su administraciniu aktu, t. y. įsakymu dėl perkėlimo į drausmės grupę bei Pareiškėjui pateikė VAĮ nuostatų neatitinkantį atsakymą į 2023-01-24 skundą. Toks pareigūnų neveikimas apribojo Pareiškėjo teisę pasinaudoti nustatyta nuobaudų apskundimo tvarka, tokie VK pareigūnų veiksmai (neveikimas) nesiderina ir su atsakingo valdymo (gero administravimo) principu, apimančiu viešojo administravimo subjekto pareigą imtis aktyvių veiksmų vykdant administracinę procedūrą bei įpareigojančiu valstybės institucijas dirbti rūpestingai ir atidžiai, todėl Pareiškėjo Skundas dėl VK pareigūnų veiksmų (neveikimo), tinkamai ir laiku nesupažindinus pasirašytinai ir nepateikus įsakymo kopijos dėl perkėlimo į drausmės grupę bei pateikus VAĮ nuostatų ir terminų bei atsakingo valdymo (gero administravimo) principo neatitinkantį atsakymą į Pareiškėjo 2023-01-24 skundą, pripažįstamas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

15. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos Vilniaus kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), nesupažindinus su įsakymu perkelti į drausmės grupę bei pateikus netinkamą atsakymą į 2023-01-24 skundą, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

16. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 ir 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė **Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui rekomenduoja:**

16.1. išaiškinti aplinkybę ar Pareiškėjui supažindinant jį su įsakymu dėl perkėlimo į drausmės grupę buvo pateikta įsakymo kopija, jeigu nebuvo – kuo skubiau ją pateikti.

16.2. imtis priemonių ir užtikrinti, kad ateityje pareiškėjų kreipimaisi būtų išnagrinėjami per VAĮ nustatytą 20 darbo dienų terminą ir vadovaujantis atsakingo valdymo (gero administravimo) principu.

Primenama, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė